

verdoezelt de problemen, het schroeft de gewetens toe. Immers, wanneer barbaren met gewapende overmacht stad en tempel verwoesten, dan mag een dichter klagen zoals Psalm 74 dat doet. Maar wanneer binnen het heilige erf zelf de zonden binnendringen, en de avondmaalstafel der ééne verbondsgehoorzaamheid, en dus der éénheid wegnemen, omdat men zelf aan die tafel gemeenschap houdt met menschen die men hier voor de radio met barbaren vergelijkt, of anders om beurten op voet van gelijkheid die tafel aan elkaar afstaat, — ja wat dan?

Wel, in zoo'n geval, wanneer het dus van BINNEN IN het heiligdom niet deugt, dan doen de profeten wel wat anders dan Psalm 74 zingen. Dan schrijven ze b.v. Jesaja 28. Of ze zeggen: de barbaren, met wie ge u associeert (Jesaja tijdens Achaz!) zullen straks uw oordeel worden; houdt op met uw stichtelijk „getier“; DOET liever, wat Jahwe wil. Dan zeggen alle profeten: bekeert u. Dan moet het oordeel „beginnen van het huis Gods“. Dan is het geen tijd, om te zeggen tot God: „aanschouw het verbond“, maar het is de tijd om Hem te hooren roepen tot ONS: doet Gij maar liever naar het verbond; want machteloos zijt gij niet: Ik heb u de wacht opgedragen, en u daartoe bekwamd.

En deze roep: bekeert u, bekeert u, doe dadelijk, zonder om te zien, zonder de gevolgen te berekenen, wat u bekend is als de wet en de wil van God, — deze oproep is dan ook de eenige toepassing, die men aan het klagend constateren van „binnenlandse“ misbruiken, van zonden bij voorgangers en volk, — zonden, ook volgens hun eigen zeggen — verbinden mag.

Op dit punt gekomen, denken wij aan den zoo vaak misbruikten tekst, die ook op dien Leid-schen radio-avond weer naar voren kwam: „waar is de scheidbrief, dien Ik ulieder moeder gegeven heb“. De eerste spreker van dien avond citeerde dit woord uit Jesaja 50:1, en „bracht“ het weer „over“ op het instituut van de Hervormde Kerk van Nederland. „Wij gelooven“, zegt hij, „dat God dit evenzeer thans zegt tot de kerk van Zijn verbond. Neen, Hij heeft onze Hervormde Kerk niet verlaten. Hoe ook ontheiligd, hoe ook gesmaad, hoe ook verlaten, Hij toont het dag aan dag, haar niet verlaten te hebben“.

Maar ook hier speelt de verwarring van oud-testamentische met nieuw-testamentische verhoudingen den redenaar parten.

Reeds hierin blijkt dat, dat naast dien tekst van Jesaja, die onophoudelijk in den mond van confessionele en andere hervormde redenaars en sprekers ligt, er ook nog een andere is (ook over een scheidbrief!) van Jeremia. Die andere uitspraak van Jeremia (3:8) schijnt eigenlijk met die van Jesaja te strijden. Dat is meer zoo, omdat in den bijbel de ééne beeldspraak de andere telkens verdringt, wijl pas uit de volheid en de veelheid der beelden duidelijk wordt wat de waarheid is. Een waarschuwing dus — zie boven — tegen de gevaren der beeldspraak, die zoo vaak 't „opium“ der kerk is. Immers, wat die beide teksten betreft, Jeremia 3 is geschreven in den tijd van koning Josia; Prof. Aalders (Korte Verklaring, Kok, Kampen) vermoedt, dat de profetie dateert uit den tijd vóór de reformatie van Josia. Men zou dus deze periode kunnen vergelijken met den tijd, die vooraf ging aan de reformatie van Hiskia. In deze profetie noemt de profeet de twaalf stammen (twaalf) met persoonsnamen. Met namen van overspelige vrouwen, zinnebeeldige namen. Hij noemt het tienstammenrijk: Afkeurigheid, en het tweestammenrijk noemt hij: Trouwelooze. Welnu, dan volgt daar deze schrikkelijke uitspraak: Afkeurigheid heeft het huwelijk, dat zij met den Heere had, geschonden. Zij heeft harer zijds, heusch niet onder dwang van barbaren, maar door eigen persoonlijke daad, de huwelijks-rechten die zij had verworpen en den huwelijks-plicht dien zij had geschonden. Toen heeft de Heere (vers 7) haar gezegd: keer weder tot mij, maar zij kwam niet weer. En toen heeft (vers 8) ter oorzake van die echtbreuk de Heere deze Afkeurigheid verstooten, en haar een scheid-brief gegeven.

Zoo men wil, moet dus dat over-bekende motief van den scheidbrief, wil men het op gezond-bijbelsche manier hanteeren, toch wel wat anders gebruikt en beprekt worden, dan doorgaans geschiedt. Maar al te gauw en goedkoop wordt er allergemoedelijkst mee geopereerd, om in een valsch verbondsbegrip, waarover wij nog nader spreken, het instituut, het gegeven instituut, de gegeven „heid“ van het Hervormde Kerk-instituut te blijven voorstellen, wat er ook gebeure, of vooral niet-bebeure, als deelende in Gods verbond. Waar is de scheidbrief? vragen dan vóór en na de redenaars. Wij antwoorden: zie naar Jeremia. Indien gij Jesaja opent, en Jeremia's boek toegesloten houdt, past dan op: dan kan een ander met het zelfde recht Jeremia opent, en Jesaja dichtdoen, en dan de volksmassa onder den indruk brengen, roepende tegen de Hervormde Kerk: de scheidbrief? Wel, zij heeft in haar organisatie de huwelijksrouw geschonden, dus, de scheidbrief is er!

Nietwaar, zoo eenvoudig zijn de dingen niet. En juist om die reden is het beter, dat wij op

die scheidbrief-kwestie nog eens even afzonderlijk terugkomen, om dan Jesaja naast Jeremia te leggen.

We zullen, als we de motieven van den niet-en van den wel-gegeven scheidbrief, van Jesaja en van Jeremia, naast elkaar leggen, vanzelf komen tot de kwestie der verbondsgehoorzaamheid. „Aanschouw het verbond“. Waar is de scheidbrief? Waar is hij niet? Wat staat er in een eventueel scheidbrief? Wat staat er in den huwelijksbrief?

K. S.

Een Engel uit den hemel, die Hem versterkte.

Lukas 22:43.

Gethsemané was den Heere Jezus een geliefde plaats, waar Hij gaarne vertoefde.

Daar bevond Hij zich buiten 't gewoel van Jeruzalem in weldadige stilte. Menigmaal genoot Hij er een verkwikkende rust, na een dag van zwaren arbeid. Hoe aangrijpend is het, dat juist die schoone olijvenhof Hem de plek van het bangste lijden werd, waar Hij de felste benauwing en aanvechting des satans had te doorstaan.

Die hof was als een binnenkamer, waarin de Heiland zich begaf, om in stil gebed zich voor te bereiden tot de ontzettende taak, die Hem wachtte. Welk een overgang van de liefelijke gemeenschap, aan den Avondmaalsdisch met Zijn jongeren genoten, tot de eenzame zielsmart en overstelpende zielsbenauwdheid in den hof.

Daar is de storm boven 's Meesters hoofd losgebroken, dien Hij zijn discipelen herhaaldelijk voorzegt had.

Daar werd Hem de bittere lijdenskelk, vol van den wijn des goddelijken toorns tegen onze zonde, op de hand gezet, dien Hij op Golgotha, teug voor teug, tot den bodem toe leegdrinken moest.

Als Christus met Zijn jongeren den hof intreedt, zegt Hij tot hen: „Biddt, dat gij niet in verzoeking komt“. Daarmede heeft Hij het oog, niet op menselijke, maar op satanische verzoeking. Dat Hij in deze ure zelf door de macht der duisternis overvallen wordt, geeft den Heere aanleiding dit woord tot hen te spreken. Want Hij weet, dat de satan niet alleen Hem, maar ook de Zijnen tot het mikpunt zijner aanvechtingen heeft gekozen.

Christus wijst hun niet slechts den strijd aan, die hen wacht, maar toont ook het wapen, waardoor zij alleen in dien kamp stand kunnen houden. Hij knielt neder en bidt. In het dagelijksch leven is een mensch, die op de knieën ligt, schier machteloos; de christen echter is, als hij voor den Heere geknield ligt, het sterkst. Gods almachtige kracht roept hij dan over zich in.

„Vader“, zoo bidt de Heiland, „of Gij wildet dezen drinkbeker van mij wegnemen!“ Het woord drinkbeker duidt in de Heilige Schrift dikwijls aan, het toegewezen deel van vreugde of van smart.

Christus vraagt, of toch, indien het mogelijk was, die ontzaglijke lijdensbeker aan Hem mocht voorbijgaan. Zijn heilige menselijke natuur sidert reeds bij de gedachte er aan. Maar tot bewijs, dat Hij volkomen bereid is, den drinkbeker te ledigen, voegt Hij aan zijn bede, als in één adem de betuiging toe: „Doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede“.

Welk een tegenstelling is er tusschen den lusthof in Eden en den smartenhof Gethsemané. In het paradijs heeft de eerste Adam door daden gezegd: „Gelijk ik wil, niet gelijk Gij wilt“. Daarom is hij uit het paradijs in de wildernis verdreven.

In Gethsemané heeft de tweede Adam gesproken: „Niet gelijk ik wil, maar gelijk Gij wilt“. Daardoor is de donkere olijvenhof tot een poort des hemels geworden.

Als Christus in den hof neerknielt tot het gebed, laat de Heere den satan toe, Hem te verzoeken en aan te vechten. De Vader heeft den Zoon in Zijn lijden wel verlaten, maar nimmer verschrikt en benauwd. Dat nu deed de duivel. De macht der hel wordt hier tegen Christus losgelaten. De vorst der duisternis vindt zijn grooten Tegenstander op de knieën, als een worm in het stof. En hij bespringt Hem als een brieschende leeuw.

Na de verzoeking in de woestijn meldt de Evangelist, dat de duivel voor een tijd, d.w.z. tot gelegerde tijd, van Hem week. Lukas 4:13. Hij acht, dat die gelegerde tijd nu gekomen is. De satan zet de afgebroken verzoeking thans voort. Echter op andere wijze. Vroeger beproefde hij Christus listig en valsch te verlokken, nu wordt Deze door hem op de vreeselijkste wijze verschrikt en van alle kanten benauwd en bekneeld. Een huivering-wekkend tooneel van ellende ontrolt de duivel voor Christus' heilige oogen. Ontzettende angsten en benauwdheden grijpen den Heiland aan. Zoo zelfs, dat in Zijn neerknielen de kracht Hem ontzinkt, om zich op te houden.

Tot den dood toe bedroefd, stort Hij met het aangezicht ter aarde. Hij gevoelt, dat Hij naar

Zijn menschheid de kracht derft, om dat verpletterend gewicht te dragen.

In dat ontzettend oogenblik werd van Hem gezien een Engel uit den hemel, die Hem versterkte. Deze aangrijpende bijzonderheid wordt alleen door den evangelist Lukas vermeld. Velen hebben zich, vooral in de eerste eeuwen van het christendom, daarover bevreesd, wijl zij het als strijdig hielden met 's Heeren waardigheid. In sommige afschriften van het Evangelie is dit vers dan ook in vrome onkunde weggelaten. Evenwel wordt het door de Heilige Schrift duidelijk verklaard. Dit feit toont bij vernieuwing Christus' wezenlijke en waarachtige menschheid.

Als mensch is Hij een weinig minder dan de engelen geworden (Hebreë 2:9), en wilde Hij in Zijn alles te boven gaande verschrikking en benauwing van een engel troost en versterking ontvangen. In de ure, toen al de discipelen door hun droefheid en zwakheid niet in staat waren, Hem eenige deelneming te beloonen, nam Hij de ondersteuning van een engel aan.

Door de almogende kracht Zijner Godheid had Christus, in dit moment van zijn grootste en diepste zwakheid als mensch, zich in één oogenblik van allen nood en ellende kunnen ontdoen. Had Hij niet de macht, om den Vader te bidden, en Deze zou Hem meer dan twaalf legioenen van engelen bijzetten? Ongetwijfeld had de Heiland door de volheid van Zijn goddelijke mogendheden zich kunnen staande houden. Maar Hij doet geen wonderen ten behoeve van zich zelf, als Hij voor Zijn volk afdaalt in de afgronden van dood en hel.

In Zijn alle maat te boven gaande benauwdheid komt de hemel zelf Hem door een Engel te hulp. Nadrukkelijk staat er, dat van Hem gezien werd een Engel uit den hemel. In scherpe tegenstelling met satan, den engel uit de hel, die hier zoo vreeselijk rondom Hem woedt en tiert. In plaats van bevreesding te wekken, stemt dit veel eer met de omstandigheden ten volle overeen. Een engel alleen toch kon satan tot tegenwicht dienen.

De ondersteuning, welke de Engel Hem biedt, is een geestelijke. Zij houdt de belofte in zich, dat Christus de kracht vermenigvuldigd zal worden. Hemelsche vertroosting en hemelsche versterking dalen op Hem neer.

Tot welk een heerlijken dienst is deze Engel verwaardigd! Zijn verschijning wekt in de ziel van Christus hemelsche gedachten en gezichten, die Hem verheffen boven de pestwalmen der hel, welke Hem benauwen. Die Engel richt des Heilands blik naar den hemel, waar al de engelen en de verlost op Hem het oog hebben gevestigd, als den grooten Strijder, wiens felle kamp beslissend is voor de zaligheid van al Gods volk.

Hij doet Christus zien, dat de hemel zelf aan zijn zijde staat, en Hem dankzegging en aanbidding zal toebrengen, als Hij straks den onvergelykelijken strijd volstreden zal hebben.

Die blik naar en in den hemel sterkt den Heiland, vernieuwt in Hem de kracht om zich aan de omklemming der hel te onttrekken.

Ziedaar, welk een diepte van lijden en angst Christus voor de Zijnen heeft doorwaad. Hij heeft dien drinkbeker des toorns gedronken, opdat Hij Zijn volk den beker der verlossing op de hand zetten kon, en zij eeuwig verkwikt zouden worden uit den kelk des Heils.

O groote liefde van Christus, gij gaat alle gedachten verre te boven!

J. P. T.

A. W. F. Idenburg overleden.

Zooeven bereikte ons het bericht van het sterven van Zijne Excellentie, den oud-gouverneur-generaal Idenburg.

Ook voor ons kerkelijk leven had het zijn betekenis, dat een lid der Gereformeerde Kerken, die zijn belijdenis zich nimmer geschaamd heeft, het hooge ambt met eere bekleeden kon in de koloniën. Het heeft den gestorvene geëerd, dat hij, binnen de perken van grondwet en volksbestand, zijn christen-zijn steeds heeft laten spreken. Het heeft hem zelfs den eernaam van „dweper“ bezorgd. „De Rotterdamer“ sprak ervan, dat dezelfde minister, die Idenburg eens getypeerd had als den „dweper op den troon te Buitenzorg“, hem later heeft aangezocht, de functie te blijven vervullen. In al zijn opmerkelijkheid was dit een teken des tijds, een teken ook van zijn wisseling; een bewijs van de kracht, die er in het christelijk belijden, dat zichzelf durft zijn, gelegen is, ook om te vormen, en te bouwen.

Ik herinner me uit een politiek blad, dat zich aan „sotternij en spottennij“ nog al eens een roes dronk — 't was niet De Telegraaf — een in klassieke vormen geschreven spottendicht op allerlei politieke personen. Van elk van hen werd een of andere vermakelijkheid gezegd. Bij „Kolninos“, echter hield de pen zich in. En van „Idioburgos“

zei de sch-opvroulike te serieus.

Kleinigh-daarin be-plaats in.

In de la-naar vore-herinnerin-van een a-was; van-de kerk-Haag. Ide-hij zijn p-denking, v-volk de-eenvoudi-heid wis-

Drie he-dezelfde t-denzelfde-

En aan-om voorg-zoo conse-functies-moedig, m-handhave-hebben l-meente, c-vorm hie-

Pluriformi-

We mo-spreken-leer. Of, spreken-miteits-i-d-

Men ka-Dr H. Ba-de idee-Reformati-van citab-

Juist v-miteits-th-dan nog-teruggrijs-scheiden-

Als da-

a). Is-vaarden, der FEIT-drang, d-Kuyper-FEITELI-de Refor-op de id-strueert

Nu ge-de loop-een AAN-tot nade-malen b-lang vas-lof moes-nader on-in de hi-daad.

Maar-zijn eige-ook nog-zijn tot-zoek. Z-geweest-wel no-hebben i-tegenove-SLAG z-onze gec-

En dit-inzake d-GELOOF-we ook-der rust-christelij-een ged-

„van“(1)-die vand-verheerli-seerd w-gaat, zo-ik geló-kerk te-nen, al-richten.

En da-groet vo-hebben, in te di-zeggen t-Maar, z-we dade-meening-

Is nu-schraal, ons ree-Kuyper-we, zel-